

Van links naar rechts: de buurtschap Zwartewatersklooster; de grachtengordel van Hasselt; Johannes ten Klooster baant de paden op de oude begraafplaats van Zwartewatersklooster; het nabijgelegen natuurgebied Olde Maten.

Nieuwe natuur en bodemvondsten in De Olde Maten

Natuurgebied Olde Maten ligt tegen Hasselt en Zwartewatersklooster. 'Het is in 2014 geheel heringericht als nieuw natuurgebied', zo meldt de brochure, 'waar verdwenen planten en dieren in alle rust het voormalige landbouwgebied opnieuw in bezit kunnen nemen'. De zilveren maanvlinder kun je hier tegenkomen. De kleine karekiet laat zich horen en ook de tapuit is van de partij, in voor- en najaar. Een ree is bijna een zekerheid tijdens een wandeling. Ook zonder fauna is het hier best lekker wandelen. Kenmerkend zijn de langere, smalle stroken weiland waarop je loopt, met aan weerszijden een bosstrook. Het gebied is ontstaan door turfwinning in de periode 1830-1850, het wordt slagenlandschap genoemd. De slagen moesten na vererving eerlijk worden verdeeld; de kavels werden in de lengte opgedeeld zodat iedereen natte en droge, goede en slechte grond kreeg. De bosstroken hebben voor biologen, maar ook voor archeologen, vaak veel moois te verbergen. Want de turf werd hier afgegraven en afgevoerd naar het Westen. Op de terugweg brachten de platbodems – bokken geheten – huisvuil mee, waarmee de gaten in de grond werden gedicht. Bah, zou je denken. Maar stukken email, veldflessen en ander afgedankt of per ongeluk in het vuil terechtgekomen dingen belandden onder het maaiveld. Kijk dus goed of er iets glinstert in de zon.

Evvert van der Steege (links) en Gerard Sleurink, twee van de vrijwillige molenaars van korenmolen De Zwaluw.

HEILIGE GROND IN HASSELT

Het Hanzestadje Hasselt, het Zwartewatersklooster en natuurgebied Olde Maten doen niet onder voor de nabijgelegen trekpleister Giethoorn. Natuur- en stadswandelingen zijn aanraders.

Van afstand is de oude trekker al hoorbaar in het verstilte landschap. Het antieke landbouwvoertuig – een Massey Ferguson – is ingezet door inwoners van de buurtschap Zwartewatersklooster. „Met een s er tus sen”, zeggen ze eensgezind. Ze weten maar al te goed dat hun woonplaats nogal eens verkeerd wordt geschreven. Zelfs door de overheid op verkeersborden. Schande natuurlijk.

De trekker doet dienst tussen de grafzerken van de kleine begraafplaats van Zwartewatersklooster, een groepje boerderijen tussen Hasselt en Zwartsluis. Wanneer gras de paden tussen de zerken dreigt te overwoekeren worden manschappen en materieel gezamenlijk ingezet. Het is dan ook een eigen begraafplaats, hij moet door de bewoners zelf worden onderhouden.

Tot op de dag van vandaag wordt op dit lapje geschiedenis elke gestorven bewoner eerbiedig de laatste eer bewezen. Er is een pasgedolven graf te zien. Bij het graven daarvan werden stokoude beenderen gevonden, zoals gewoonlijk. Ze stammen uit de tijd dat in Zwartewatersklooster daadwerkelijk nog een klooster stond. Niet de kloosterlingen, maar gewone burgers werden hier begraven. Dat gebeurt al eeuwenlang.

KRAP BEMETEN

De 77-jarige Johannes ten Klooster – de naam is een begrip in deze buurt – veegt met de zakdoek over zijn voorhoofd voordat hij verdergaat met het banen van de paden. En hij weet zeker: na het uitblazen van zijn laatste adem vindt ook hij hier zijn laatste rustplaats. Als er plek is tenminste, want veel vrije ruimte is er niet meer tussen de heggen die als afscheiding groeien tussen begraafplaats en de aanpalende percelen.

Er is bij de gemeente een aanvraag ingediend om de begraafplaats uit te breiden naar de naastgelegen akker, naar rechts. Aan de linkerkant, richting Rouveen, is uitbreiding onmogelijk. Daar stond het klooster, dus is een begraafplaats op die plaats *not done*. Dan de andere kant maar op, zo luidt de logische gedachte. „Maar als ook daar botten worden gevonden, is

begraven niet toegestaan”, vrezende dorpingen. Een patstelling tussen de inwoners en de overledenen van Zwartewatersklooster.

De begraafplaats is het enige tastbare dat resteert van het nonnenklooster van weleer. Het klooster werd in 1233 gesticht als boetedoening voor de tijdens de Slag bij Ane (1227) omgekomen bisschop van Utrecht, Otto van Lippe. Volgens kenners liggen hier ook de ridders begraven van deze beroemde veldslag, waarbij het bisschoppelijke leger het onderspit dolf tegen de mannen van Rudolf II van Coevorden en zijn woeste horde Drentse boeren. Na de nederlaag zouden de stoffelijke resten van de bisschoppelijke strijders via de Overijsselse Vecht naar Zwartewatersklooster zijn overgebracht.

De mannen die op de begraafplaats de paden bewerken geloven er niet in. Volgens hen steekt die gedachte geregeld de kop op in hun gebied en wordt er onderzoek

gedaan. Met nuchtere kijk wuiven ze de wijsheden weg als fabels. Wel zeker is dat tijdens de Reformatie het klooster is geslecht. De kloostermoppen werden hergebruikt voor de bouw van de boerderijen op verhogingen in het natte landschap.

GRACHTENGORDEL

De kerk van Hasselt is duidelijk te zien vanaf Zwartewatersklooster. Ook de kloosterbewoners zagen Hasselt: als vluchtplaats tijdens de Reformatie, halverwege de 16de eeuw, toen ze op zoek moesten naar een nieuw onderkomen. Tachtig nonnen vonden onderdak in het Mariaklooster in Hasselt. Het was slechts van korte duur. Al gauw waren de bewoners niet meer in staat de gebouwen en goederen te onderhouden. Zo kwam ook aan het Mariaklooster een einde.

Daarmee verloor Hasselt allerminst aan charme. Het stadje heeft een prachtige grachtengordel, met namen die klinken als een klok: Prinsengracht, Heerengracht. Ook is er de Grote Kerk. Rond het jaar 1150 stond er hier al eentje, die tot twee keer toe afbrandde maar telkens werd herbouwd. De kerk is een markant bouwwerk. Eerlijk is eerlijk: veel opvallender dan de katholieke Heilige Stephanuskerk een eindje verderop.

“OOK IN HASSELT VIND JE EEN PRINSENGRACHT EN EEN HEERENGRACHT

Dit rondje is een van de (thema-)wandelingen die bezoekers van Hasselt kunnen afleggen; het leukste is dat met een deskundige gids die alle verhalen kent. De prijzen variëren van 4 euro tot arrangementen met 'prijs op aanvraag'. Kijk op de website voor de mogelijkheden: www.hanzestadhasselt.nl.

De Stephanuskerk is gebouwd in de jaren dertig van de vorige eeuw, hij staat op heilige grond. Hasselt is een van de oudste bedevaartsplaatsen in Nederland. Elk jaar, op de tweede zondag na Pinksteren, trekken gelovigen in procesie door Hasselt naar de tuin van de Heilige Stephanuskerk voor een openluchtviering bij de buitenkapel. Het staat sinds 1355 bekend als de Heilige Stede.

RONDJE STAD

De motieven voor een bedevaart waren destijds persoonlijk. Bij de één was het pure devotie of boetedoening, bij de ander ging het om het verkrijgen van vergiffenis of een kwijtschelding van straffen voor zonden. Bedevaart of niet, loop vooral een rondje door de stad. Hasselt biedt bezoekers deskundige gidsen die belangstellenden rondleiden. Markante gebouwen, zoals het Schultehuis, de Vis of Waterpoort, de nog draaiende korenmolens De Zwaluw en de kalkovens liggen op de route.

Sappige anekdotes volgen her en der. In het huis aan de Hoogstraat is in 1586 Kiliaen van Rensselaer geboren. Hij vertrok naar Amsterdam om handel te drijven, samen met anderen richtte hij in 1621 de West-Indische Compagnie (WIC) op. Als bewindvoerder van de WIC was hij de medestichter van de kolonie Nieuw-Nederland (Nieuw-Amsterdam), het huidige New York.

Dichter bij huis, maar toch bijzonder is het verhaal dat de gids onderweg uit zijn hoed tovert. „In 1916 haalt Café Gloorich in Hasselt het landelijke nieuws. Een 29-jarige schipper uit Kampen wordt in het café doodgeschoten door zijn voormalige knecht. Deze 20-jarige Johannes van den Heuvel schoot daarna zichzelf dood.”

„In de oloploop die volgde op het plein, probeerde veldwachter Van den Berg de omstanders te tonen dat het pistool van de schutter niet langer geladen was. De veldwachter was daarvan overtuigd en frummelde wat met het wapen, dat opeens afging met een keiharde knal. Een van de omstanders zakte in elkaar. Dood. De man had even eerder nog geholpen met het naar buiten dragen van de twee andere lijkjes.” De toeristen die de rondwandeling volgen zijn er stil van.